میزاج و کەسایەتی … هاورێ خالید

کاتێک بەبێ هیچ هۆکارێک کەسێک یان کەسایەتی کەسیک پەسند دەکەیت یان دەکەویتە ژێر کاریگەری وکەسایەتی ئەو یان بە پێچەوانەکەی ڕەفزی کەسایەتییەکەی دەکەیت، ئەمە واتای ئەوەیە تۆ هێشتا دۆخی سروشتی هۆبزت تێنەپەڕاندووە، هێشتا نمونەیەکی جۆرایەتی ناکاملی داروینیت، هێشتا لە ئەشکەوتە چاوبەستەکەی ئەفلاتوندا گیرت خواردووە، هێشتا لە باری کەسایەتی ئید (ئەو)یکی فرؤیدیت، لە کۆتاییدا تؤ (داسمان)ی هایدگەریت.

مرؤڤی میزاجی ناتوانیت خاوەن کەسایەتی و شوناسی خؤی بیت، هەمیشە کاریگەر وەرگرە و هەستیارە، خاوەنی کەسایەتییەکی شلؤق و ناجیگیرە، چونکە حوکمەکانی لەسەر بنەمای سۆز و هەڵچوون سەرچاوە دەگرن، زؤر جار پێوەر و ئەنجام و داتاکانی هەڵەن، گشت لەسەر بنەمای بەش پێوانە دەکات، بەدوای وردترین بەشی بەشەکاندا دەگەڕێت، خؤی لە نموونە زەق و ئاشکرا و بەرجەستەکان لادەدات، بەگشتی زۆرجار کەسی ئایدیالی و پۆزەتیڤ دەردەکەون، بەڵام لەوێوە ئەمەش ڕووندەبێتەوە کە هەموو کات ئەمانە دژە سیستەم و هاڕمؤنین، هەمیشە پشت بەو گریمانەیە دەبەستن کە دەکرێت کەمینە ڕاست و لەسەر حەق بێت، بۆیە زۆرجار توشی فاشیزمی فیکری و ئایدیۆلۆجی دێن.

لە ڕوخسارو ئاکاری ڕواڵەتدا ڕەنگە نەرم و ڕێزدار بن، بەڵام هەمیشە ویست و حەزی ئەوەیان تیایە کە بەم نەرمیە فیکرێکی ڕەق و توند و وشك و تاك لایەنە بچەسپینن، زؤر جاریش دەکەونە پارادؤکس، تەنانەت هەندیك جار حەساسیەتیان بە هەندیك وشەو چەمک و دەستەواژەش هەیە، لەسەر ئاستی تیۆریدا دەشێت وا پیشانبدەن کە باوەڕیان بەهەموو پرەنسیپە ئەخلاقیە یونیڤیرساڵ و بالاکان هەیە، بەڵام لە واقیعدا ویستی خۆسەپێنی و خۆپەسندیان هەیە، بۆیە زۆرجار دەکەونە پارادۆکس لەگەڵ خۆیاندا دووچاری کێشەی لۆجیکی و ئەخلاقی و دەبل مۆڕاڵی دێن. هەموو ئەو خەسڵەتانەش کاریگەریان بەسەر چۆنایەتی پەیوەندییە کۆمەڵایەتیەکانیانەوە دەبێت، بەشێوەیەک کە ناتوانن خۆیان لەگەڵ ئەوانیتردا بگونجێنن و هارمۆنیەک لە پەیوەندیەکانیاندا دروستبکەن.

تەنانەت لە ئاستە بابەتیەکەیدا ئەوانەی کە خەریکی کارکردنن

لەبوارە ئەکادیمی و کولتوری و ڕۆشنبیری و مرۆییەکاندا، لە کؤتایدا
ئەوەی دەیزانن وەکو ئامراز بەکاری دێنن یان خۆ خەریکی سەفسەتەکردن دەکەن، یان بەدیار هەستە تایبەتیەکانی خۆیەوە دادەنیشێت بۆ ڕاوکردنی یان چنینەوەی چەند دەسکە شیعرێك.
سەرەڕای هەموو ئەمانەش مادام مرۆڤ بوونێکی هۆشیارو ئاگامەندە ئەوا لە دیوە مەعنەوییەکەیەوە بوونێکە پێکهاتووە لە هەست و نەست و باری سایکۆلۆجی و غەریزەی سروشتی، ئەوا میزاجی بوون شتێکی سروشتیەو هەم حەتمییە، شێوەیەک لە دیالێکتیک هەیە پێی دەگوترێت دیالێکتیکی نێوان خودو بابەت، بەپێی ئەم دیالێکتیکە بابەت و ڕووداوەکانی ناو جیهانی دەرەوەی من کار لەسەر ناخ و دەروونی من دەکەن وە بەهەمانشێوە من کاریگەریم هەیە لەسەر جیهانی دەرەوە، چۆنم بوێت وەها لێیان دەدوێم و ئاراستەیان دەکەم لەداهاتوودا، بۆ نموونە، کاتێک کە مێژوونوسێکی نەتەوەیی مێژووی نەتەوەکەی دەنووسێتەوە، لەبەر ئەوەی بە کامڵ هەست و ئیحساسەوە سەر بەهەمان نەتەوەیە ئەوا ناتوانێت سەت لە سەت بابەتی بوون و بێلایەنی خۆی بپارێزێ، لەو شوێنانەی کە لە بەرژەوەندی نەتەوەکەی نەبێت ڕەنگە خۆی لە هەندێ ڕووداو لابدات و هەندیکی تر بشێوێنێت بۆ ڕوونکردنەوەی زیاتر نموونەیەکی تر، زانای بواری زانستە سروشتییەکان کە ئیش لەسەر دیاردەی بێ گیان، ئاو و هەواو بەردو هتد.. دەکات، لەبەر ئەوە هەر لەسەرەتاوە میتۆدەکەی میتۆدی چەندایەتی ڕووتە ئەوا ئەو پەیوەندییە دیالێکتیکییەی نیوان (خود{زاناکە}/ بابەت{h2o}بەنمونە) کە پێشتر باسمانکرد لەدۆخی سفردایە، واتە هیچ کامیان کار ناکەنە سەر ئەویتریان.

ئێستا ئەو پرسیارەی کە ڕووبەرووومان دەبێتەوە، سنوری دۆخە ئاسایی و سروشتییەکەی میزاج تا کوێیە؟ تا کوێ مرۆڤ دەتوانیت بابەتی و بابەتیبوون لە دەست نەدات؟
هەر کاتێک مرۆڤ توانی هۆکارو بەڵگەیەکی دروست و لۆجیکی بۆ پەسندکردنی بابەتیک بهێنێتەوە ئەوکات دۆخی میزاجی تێپەڕاندووە، بۆ نموونە کەسێک کە حەز بە ڕەنگی سوور دەکات لەبەر ئەوەی هێماو ڕەمزی حیزبە کۆمۆنیستەکانە جیاوازە لەگەڵ ئەوەی کەسێک تر کە خۆشی نازانێت بۆ ڕەنگی سوور لای خۆشەویستە، دۆخێک کە هۆکاریکی هەیە لەبنەمادا خەسڵەتی بابەتی بوون و مەبدەئی بوونی تێدایە.

هاوڕێ خالید